

Motiver og barrierer bag knallertkørsel blandt unge

Sandra Krogh Andersen, sakka@dtu.dk - DTU Management, Transport

Mette Møller, mette@dtu.dk - DTU Management, Transport

Nanna Bonde, nbon@dtu.dk - DTU Management, Transport

Resumé

Undersøgelsens baggrund og formål

Baggrund

Knallerten er ét af de individuelle køretøjer som er disponibelt for unge i alderen 15-17 år i Danmark. I andre EU-lande benyttes knallerten ofte i forbindelse med transport til/fra uddannelse og arbejde (Yannis et al., 2007). I Danmark er udbredelsen dog begrænset, idet kun ca. seks procent af transportarbejdet blandt 16-17-årige i dag udføres på knallert 30 (Møller, Jensen, Pilegaard, 2018). Aldersgrænsen for erhvervelse af kørekort til knallert 30 er 15 år. Erhvervelsen sker typisk gennem den lokale ungdomsskole og koster omkring 500 kr. (Færdselsstyrelsen, 2019). Dertil kommer omkostninger til erhvervelse af køretøjet mv. Alt i alt forekommer erhvervelsen af kørekort til knallert dog at være rimelig overkommelig både praktisk og økonomisk. Det kan derfor undre, at relativt få vælger at benytte denne transportform.

Der findes ikke ret meget forskning om unge og knallertkørsel. Tidligere forskning har hovedsagligt fokuseret på knallertkøreres risikoadfærd (Møller et al., 2010; Møller & Haustein, 2016), og det er kun i meget begrænset omfang undersøgt, hvilke motiver og barrierer der henholdsvis fremmer og forhindrer unges valg af knallert som transportmiddel. Der er dog flere grunde til, at det er interessant og relevant at få en større indsigt i unges transportmiddelvalg. For det første befinder unge sig i en livsfase med forandring i retning mod voksenlivet og deraf følgende stigende individualitet. De befinder sig således i en livsfase af stor betydning for etablering af deres fremtidige transportmønstre, og dermed i en livsfase, hvor det er muligt at påvirke deres transportvalg både fremadrettet (Verplanken et al., 2008; Underwood et al., 2014) og helt aktuelt. Kendskab til motiver og barrierer bag transportmiddelvalg er dog helt afgørende i den forbindelse. Fra tidligere undersøgelser vedrørende andre transportformer ved man, at individuelle faktorer som fx tidligere (gode/dårlige) erfaringer med forskellige transportformer (Sigurdardottir et al., 2014), kulturelle normer (Kopina, 2011) og holdningen til køretøjet - herunder opfattelse af sikkerhed, rejsetid og komfort (Heinen et al., 2011), spiller en væsentlig rolle for valg af transportmiddel. I hvilken udstrækning og på hvilken måde tilsvarende eller andre faktorer har betydning for, om unge vælger knallert som transportmiddel vides dog ikke.

Formål

I forlængelse af ovenstående er formålet med denne undersøgelse er at afdække unge knallertkøreres holdning til knallertkørsel, herunder hvilke faktorer der har betydning for, om de vælger at benytte knallerten som transportmiddel. Undersøgelsen er en videreudvikling af en undersøgelse gennemført som en del af et forskningsprojekt om nedsættelse af aldersgrænsen for erhvervelsen af kørekort til lille og stor knallert, udarbejdet for og finansieret af Transport-, Bygnings-, og Boligministeriet.

Metode

Dataindsamling

Undersøgelsen bygger på fire semi-strukturerede kvalitative fokusgruppeinterview med unge knallertkørere ($n=35$) fra følgende områder i Danmark: Slagelse, Randers, Esbjerg og Nykøbing Falster (jf. tabel 1). I alt deltog femogtredive unge knallertkørere i alderen 15 til 17 år. Fokusgruppeinterviewene blev gennemført i perioden august – september 2018.

Tabel 1: Oversigt over deltagernes køn fordelt på geografi

By for afholdelse	Mænd	Kvinder	Samlede antal informanter
Slagelse	11	2	13
Randers	2	3	5
Esbjerg	10	0	10
Nykøbing Falster	7	0	7
Total	30	5	35

Dataanalyse

De fire fokusgruppeinterview blev optaget på diktafon og efterfølgende transskriberet. Datamaterialet blev analyseret ud fra en induktiv tematisk metode (Braun & Clark, 2006), kodningen blev foretaget i analyseprogrammet Atlas.ti.8. Kodningsprocessen omfattede en individuel dobbeltkodning udført parallelt af to videnskabelige assistenter for at sikre koderelibilitet. Datamaterialet blev analyseret i samarbejde med en seniorforsker.

Resultater

Analysen viste, at en lang række faktorer har betydning for, om unge vælger at køre knallert, ikke kun generelt men også specifikt i relation til forskellige sammenhænge og situationer. Analysen viste endvidere, at samspillet mellem de forskellige faktorer er komplekst, idet nogle faktorer i visse sammenhænge fremmer knallertkørsel, mens de i andre sammenhænge udgør en barriere.

De identificerede faktorer kan overordnet samles under to temaer:

- 1) Knallerten som kilde til daglig mobilitet
- 2) Knallerten som kilde til individualitet og etablering af sociale relationer

Knallerten som kilde til daglig mobilitet

Afstanden til en given destination var af stor betydning for tilvalg eller fravalg af knallert som transportform. Knallerten tilvælges af nogle på baggrund af en relativ kort afstand til skole, mens andre fravælger knallerten til/fra skole og arbejde til fordel for offentlig transport, fordi afstanden mellem bopæl og destinationssted netop opleves for stor.

Økonomi var også en vigtig motivationsfaktor, idet den kollektive trafik oplevedes som økonomisk ufordelagtig sammenlignet med knallerten. Dog var der også nogle unge, der så køb af brændstof som en økonomisk barriere for knallertkørsel.

Oplevelse af *personlig komfort* var ligeledes af stor betydning i forhold til knallertkørsel. Nogle unge fremhævede fx at knallerten fritager dem fra den fysiske besværlighed ved at f.eks. at cykle. For andre unge gælder det særligt, at knallerten er tidsbesparende, fleksibel og i det hele taget forbundet med større køreglæde end de oplever ved brug af alternative transportmidler. Dårligt vejr som fx regn fremhæves dog som en barriere. Det er dog ikke alle unge der ser dårligt vejr som en barriere for knallertkørsel.

Knallerten som kilde til individualitet og deltagelse i sociale relationer

Knallerten opfylder for nogle unge et ønske om *frihed* og *uafhængighed*, særligt fra forældre, men også fra den offentlige og mindre fleksible transport. Knallerten giver mulighed for at tilrettelægge egen tid og daglige aktiviteter både i forbindelse med praktiske og sociale sammenhænge.

Denne frihed afspejles f.eks. i en store *køreglæde* og *glæde ved mulighed for cruising*. Nogle unge beretter om, at venner samles og kører lange ture sammen uden et destinationssted. Således oplever nogle unge, at knallerten spiller en rolle for at realisere behovet for autonomi og socialt engagement. Blandt nogle af de unge fremstår knallerten som en fritidsaktivitet, der giver mulighed for at omgås andre unge, som deler samme interesse for knallerten. Samtidig fremgår det tydeligt, at visse negative stereotyper er knyttet til knallertkørsel, hvilket får nogle til at undlade at køre knallert i visse sammenhænge, for at undgå fordømmelse.

Konklusion

Formålet med denne undersøgelse var at opnå større viden om de motivationsfaktorer og barrierer unge i alderen 15-17 år, der kører knallert, oplever i forbindelse med at benytte knallerten som transportmiddel. Samlet tyder resultaterne på, at valg af knallert som transportmiddel i praksis er et resultat af en afvejning af forskellige faktorer, hvoraf nogle er direkte knyttet til transportmæssige forhold, mens andre i højere grad vedrører sociale normer og socialt tilhørsforhold.

Litteratur

Braun, V. & Clarke, V. (2006). "Using thematic analysis in psychology", *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.

Færdselsstyrelsen (2019). Besøgt d. 22.03.2019. <https://www.fstyr.dk/DA/Korekort/K%C3%B8rekort-kategorier-og-k%C3%B8repr%C3%B8ve/Knallertkorekort.aspx>

Kopnina, H. (2011). Kids and cars: environmental attitudes in children. *Transport Policy* 18, 573–578.

Møller, M., Carstensen, G., Framke, E. (2010). Færdselsuheld blandt unge bilister og knallertkørere, DTU, Transport, Lyngby.

Møller, M., Jensen, T.C., Pilegaard, N. (2018). Scenarieregninger vedrørende sænkede aldersgrænser for knallert 45 og lille motorcykel. Delnotat I, DTU Management Engineering.

Møller, M. & Haustein, S. (2016). Factors contributing to young moped riders accidents in Denmark. *Journal of Accident Analysis and Prevention*, 87, 1-7.

Underwood, S.K., Handy, S.L., Paterniti, D.A., Lee, A.E. (2014). Why do teens abandon bicycling? A retrospective look at attitudes and behaviors. *Journal Transportation and Healthm*, 1, 17–24.

Verplanken, B., Walker, I., Davis, A., Jurasek, M. (2008). Context of change and travel mode choice: combining the habit discontinuity and self-activation hypothesis. *Journal of Environmental Psychology*, 28, 121–127.

Yannis, G., Golias, J., Spyropoulou, I. & Papadimitriou, E. (2007): *Mobility Patterns of Motorcycle and Moped Riders in Greece*. Transportations Research Record: Journal of the Transportation Research Board, No 2031, Transportation Research Board of the National Academies, Washington, D.C.: 69-75.